

GHID de Instruire pentru Controlul Culturilor Neautorizate de Plante Modificate Genetic

*Ghid redactat de Centrul de Informare asupra Organismelor Modificate Genetic
Pentru Garda de Mediu
28 iunie, 2010*

Cuprins:

I. Introducere	2
II. Legislația în vigoare	4
III. Responsabilitățile Gărzii Naționale de Mediu / Comisariate Regionale / Comisariate Județene	7
IV. Inspecții pe teren - cum procedăm?	8
Ce culturi modificate genetic urmărim în România?	8
Cum identificăm plantele modificate genetic în câmp?	8
Testarea culturilor	9
V. Raportare și transparență	9
Raportarea către autorități	9
Informarea cetățenilor	9
VI. Anexe	

I. Introducere

România are o istorie relativ lungă în cultivarea de organisme modificate genetic (OMG). Vă prezentăm un scurt istoric al cultivării de plante modificate genetic în țara noastră:

Soia modificata genetic

Primele culturi comerciale de plante modificate genetic (MG) au fost introduse în România în anul 1998. Este vorba de 14 varietăți de soia modificata genetic.

Nu deținem oficial registre ale cultivării de soia modificată genetic, decât începând cu anul 2004. Cifre oficiale arata că:

- în anul 2004 au fost cultivate 5 523 ha cu soia MG,
- în anul 2005 au fost cultivate 87 600 ha cu soia MG
- iar în 2006 au fost cultivate 137 275,5 ha.

Când România a devenit stat membru al UE în anul 2007, soia MG a fost oficial interzisă pentru cultivare pe teritoriul României, conform reglementarilor europene (soia MG nu era autorizată pentru cultivare pe teritoriul UE, fiind considerată nefezabilă din punct de vedere economic).

Porumbul modificat genetic

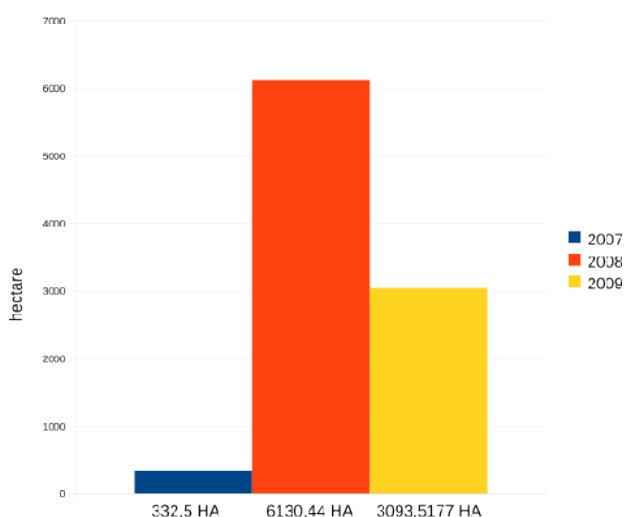
Totuși, în același an, în luna aprilie, a fost aprobat tacit pentru cultivare în România un soi de porumb MG cu denumirea MON810 (ce aparține companiei Monsanto). Acesta era singurul OMG autorizat în UE, pe care România l-a autorizat automat. În România nu au fost efectuate studii de evaluare a porumbului modificat genetic pentru a se vedea care sunt efectele asupra mediului.

În privinta porumbului modificat genetic MON810, cifrele oficiale arată că:

- în 2007 au fost raportate 332,5 ha cultivate cu porumbul MON810,
- iar anul trecut în 2008, suprafețele au crescut semnificativ până la 6 130,44 ha,
- în timp ce anul acesta, 2009, s-a raportat însămânțarea unor terenuri de suprafață totală de 3093,5177 ha.

Implicațiile pe care le poate avea introducerea acestuia în mediu nu au fost adresate de către autoritățile românești nici în agenda internă, nici în cadrul procesului de aderare. România este o țară în care culturile de porumb au devenit o tradiție, deținând un patrimoniu genetic valoros de varietăți tradiționale de porumb. Cele aproximativ 3 milioane de hectare cultivate cu porumb NEmodificat genetic sunt expuse contaminării. Cum anume vom proteja varietățile de porumb tradiționale și cele convenționale împotriva contaminării cu porumb modificat genetic? Este o întrebare la care autoritățile nu au încercat să caute un raspuns.

Cultivare porumb modificat genetic MON810
ROMANIA

2007 Suprafata totala cultivata cu OMG - **332,5 HA**

LEGENDA
 OMG
 NON OMG

2008 Suprafata totala cultivata cu OMG - **6130,44 HA**

LEGENDA
 OMG
 NON OMG

2009 Suprafata totala cultivata cu OMG - **3093,5177 HA**

LEGENDA
 OMG
 NON OMG

II. Legislația în vigoare

În ce privește legislația românească în domeniul OMG, aceasta este rezultatul unei armonizări grăbite a normelor naționale cu directivele europene. România este statul cu cele mai multe legi în acest domeniu - 27 la număr - ce reglementează OMG-urile într-o manieră complicată ce lasă loc interpretării. Multe dintre aceste legi nu au fost supuse dezbaterii publice.

Extrase din legislația națională - prevederi directe la adresa Gărzii Naționale de Mediu:

LEGE nr. 247 din 30/06/2009 - PARLAMENTUL ROMÂNIEI

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 472 din 08/07/2009. Pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 43/2007 privind introducerea deliberată în mediu și introducerea pe piață a organismelor modificate genetic.

SECȚIUNEA 2: Definiții și termeni

21. Organul de control - în înțelesul prezentului act normativ, este Garda Națională de Mediu;

SECȚIUNEA 4: Cadrul instituțional

Art. 11

(1) Aplicarea prevederilor prezentei ordonanțe de urgență și crearea cadrului național de biosecuritate se realizează prin participarea și colaborarea dintre:

- a) autoritatea publică centrală pentru protecția mediului;
- b) Agenția Națională pentru Protecția Mediului;
- c) Comisia pentru securitate biologică;
- d) Garda Națională de Mediu;

e) autorități implicate, respectiv autoritatea publică centrală pentru agricultură, autoritatea centrală sanitară veterinară și pentru siguranța alimentelor, autoritatea publică centrală pentru sănătate, autoritatea publică centrală pentru protecția consumatorilor și autoritatea publică centrală pentru educație, cercetare și tineret.

(2) Autoritatea publică centrală pentru protecția mediului asigură aplicarea principiului precauției, pentru evitarea efectelor adverse potențiale ale organismelor modificate genetic asupra sănătății umane și asupra mediului în domeniul obținerii, utilizării și comercializării acestor organisme definite conform art. 2. Autoritatea publică centrală pentru protecția mediului are următoarele responsabilități:

a) urmărește aplicarea politicii și strategiei naționale și comunitare privind biosecuritatea;

b) asigură cadrul legislativ pentru domeniul biosecurității;

c) exercită controlul asupra activităților desfășurate de autoritatea competentă și Garda Națională de Mediu în aplicarea prevederilor prezentei ordonanțe de urgență;

(5) Autoritățile implicate au următoarele atribuții și responsabilități:

d) informează autoritatea competentă privind rezultatele controlului/inspecției în domeniul organismelor modificate genetic și privind măsurile adoptate și transmite, în termen de cel mult 15 zile, o copie a raportului de sinteză cuprinzând concluziile controlului/inspecției;

(7) Pentru îndeplinirea obligațiilor conform prezentei ordonanțe de urgență, autoritatea competentă consultă Comisia pentru securitate biologică. Atribuțiile Comisiei și modul de organizare și funcționare ale acesteia sunt după cum urmează:

4. colaborează cu autoritatea competentă, cu autoritatea publică centrală pentru protecția mediului și cu organul de control pentru stabilirea măsurilor necesare în situația unor riscuri majore sau pentru aplicarea clauzei de salvagardare;

(8) Organul de control urmărește conformarea cu prevederile legislației specifice, respectarea condițiilor de autorizare conform cap. II și III, potrivit tipului de organism modificat genetic sau de combinații de organisme modificate genetic sau de produse care conțin sau constau din organisme modificate genetic, sau potrivit tipului de activități, și are următoarele atribuții:

a) asigură inspecția și controlul activităților reglementate prin prezenta ordonanță de urgență în colaborare cu personalul împuternicit al autorităților implicate și al autorităților prevăzute la alin. (6);

b) elaborează strategii și planuri de inspecție și control ce se revizuiesc anual;

c) asigură baza de date în format electronic privind activitatea proprie și transmite informații și rapoarte privind rezultatele controalelor și inspecțiilor, către autoritatea

competentă și autoritatea publică centrală pentru protecția mediului;

d) colaborează cu autoritatea competentă, cu autoritatea publică centrală pentru protecția mediului sau cu organismele de control ale statelor membre și cu organismele comunitare, inclusiv în situații de urgență cu impact transfrontieră.

e) în îndeplinirea obligațiilor de inspecție și control, organul de control poate colabora pe bază de contract, după caz, cu laboratoare naționale și internaționale, acreditate pentru executarea determinărilor/analizelor de specialitate. Plata serviciilor se asigură din bugetul propriu, cu excepția situațiilor în care responsabilitatea determinărilor revine notificatorului/deținătorului autorizației, acordului/operatorului, conform legislației în vigoare.

SECȚIUNEA 2: Notificarea

Art. 13, (6) Notificatorul este obligat să asigure probe-martor din organismul modificat genetic, precum și metoda de detecție către reprezentantul legal al organului de control și/sau al autorității competente, în vederea efectuării de analize, odată cu notificarea sau cel mai târziu în 5 zile de la efectuarea importului sau de la introducerea pe teritoriul național.

SECȚIUNEA 5: Gestionarea unor modificări ale condițiilor de autorizare și a unor informații noi

(2) Atunci când autoritatea competentă intră în posesia unor informații noi, susceptibile de a avea consecințe privind riscurile pentru sănătatea umană și mediu, în special în situațiile prezentate la alin. (1), solicită avizul Comisiei pentru securitate biologică și al autorităților implicate, publică aceste informații noi pe adresa de internet și le transmite organului de control și autorității publice centrale pentru protecția mediului, împreună cu evaluarea realizată de Comisia pentru securitate biologică.

(3) Pe baza avizelor prevăzute la alin. (2), autoritatea competentă, după consultarea cu notificatorul, la cererea acestuia, poate solicita revizuirea, suspendarea sau încetarea introducerii deliberate în mediu și informează publicul cu privire la aceasta prin publicare pe adresa sa de internet.

(4) Autoritatea competentă informează organul de control, care efectuează activități de inspecție și control pentru a asigura respectarea deciziilor luate conform alin. (3). Aceste elemente se includ în raportul anual prevăzut la art. 8.

SECȚIUNEA 6: Informarea publicului

Art. 21 (1) Fără a aduce atingere prevederilor art. 43, autoritatea competentă asigură informarea publicului și publică pe adresa sa de internet, în cel mult 30 de zile de la luarea unei decizii, următoarele informații:

b) rapoartele autorității competente și ale organului de control, prevăzute la art. 8.

SECȚIUNEA 7: Autorizația pentru introducerea pe piață a unui organism modificat genetic, ca atare sau componentă a unui produs

Art. 38 (6) Organul de control și personalul împuternicit al autorităților implicate controlează modul în care sunt respectate prevederile autorizației.

SECȚIUNEA 73: Prevederi comune privind controlul mișcării transfrontieră

(2) În activitatea de control al mărfurilor care fac obiectul importului, exportului și al tranzitului și care conțin sau constau într-un organism modificat genetic ori o combinație de asemenea organisme, autoritatea vamală colaborează cu Garda Națională de Mediu și cu autoritățile și instituțiile implicate, conform competenței acestora.

SECȚIUNEA 10: Sancțiuni

(1) Următoarele fapte constituie contravenții și se sancționează după cum urmează:

1. nerespectarea obligațiilor prevăzute la art. 11 alin. (7) lit. h), art. 22, art. 39 alin. (2), art. 43 alin. (1), cu amendă de la 10.000 lei la 30.000 lei;

2. nerespectarea obligațiilor prevăzute la art. 4 alin. (3), art. 5 alin. (4), art. 9, art. 10 alin. (2) și (3), art. 13 alin. (6), art. 18 alin. (10), art. 20 alin. (1), art. 29 alin. (7), art. 38 alin. (2), art. 39 alin. (4), art. 40, art. 44, art. 50-52, art. 55 alin. (2), art. 56, art. 57, art. 62 și art. 65, cu amendă de la 30.000 lei la 50.000 lei;

3. nerespectarea obligațiilor prevăzute la art. 3, art. 4 alin. (1), (2), (4) și (5), art. 5 alin. (2), art. 7 alin. (2), art. 24 alin. (2), art. 29 alin. (6), art. 54 alin. (1), art. 55 alin. (1) și art. 58-61, cu amendă de la 50.000 lei la 80.000 lei.

(2) Constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor se realizează de către personalul împuternicit al Gărzii Naționale de Mediu.

HOTĂRÂRE nr. 497 din 23 mai 2007 privind stabilirea unor măsuri pentru aplicarea Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 1.946/2003 din 15 iulie 2003 privind mișcarea transfrontieră a organismelor modificate genetic

Art. 12 (1) Controlul exportului de organisme modificate genetic este parte integrantă a controlului mișcării transfrontieră a organismelor modificate genetic, care include importul, exportul și tranzitul acestora.

(2) Controlul exportului se realizează de către Garda Națională de Mediu, aflată în subordinea autorității publice centrale pentru protecția mediului, și de către Autoritatea Națională a Vămirilor.

(3) În caz de suspiciune sau când a fost inițiată o activitate de export de organisme modificate genetic neautorizate, Garda Națională de Mediu și Autoritatea Națională a Vămirilor solicită, după caz, sprijinul autorităților implicate.

Art. 14 (1) Constituie contravenții următoarele fapte și se sancționează după cum urmează:

a) încălcarea de către exportator a obligației de a transmite Agenției Naționale pentru Protecția Mediului și Comisiei Europene câte o copie a notificării către autoritatea competentă a părții sau a nonpărții importatoare, înaintea efectuării primei mișcări transfrontiere intenționate a unui organism modificat genetic, destinate introducerii deliberate în mediu și destinate utilizării indicate potrivit prevederilor lit. i) din anexa I la Regulament, cu amendă de la 10.000 lei la 20.000 lei;

b) neasigurarea de către exportator a exactității informațiilor din notificarea prevăzută la lit. a), cu amendă de la 15.000 lei la 40.000 lei;

c) încălcarea de către exportator a obligației de a transmite Agenției Naționale pentru Protecția Mediului și Comisiei Europene o copie a confirmării de primire și a deciziei părții sau, dacă este cazul, nonpărții importatoare, înaintea efectuării primei mișcări transfrontiere intenționate a unui organism modificat genetic, destinat introducerii deliberate în mediu și utilizării indicate în conformitate cu anexa I lit. i) la Regulament, cu amendă de la 10.000 lei la 20.000 lei;

d) inițierea de către exportator a primei mișcări transfrontiere intenționate, destinată introducerii deliberate în mediu, fără acordul prealabil, explicit și în scris al părții importatoare sau, după caz, fără îndeplinirea procedurilor echivalente prevăzute de o nonparte importatoare, conform art. 5 din Regulament, fără a aduce atingere art. 5 alin. (4) din Regulament, referitor la aplicarea procedurilor simplificate sau a acordurilor bilaterale, regionale sau multilaterale, precum și art. 8 alin. (1) din Regulament, referitor la organismele modificate genetic exceptate, cu amendă de la 30.000 lei la 50.000 lei, confiscarea și distrugerea mărfii;

e) inițierea de către exportator a primei mișcări transfrontiere intenționate a unui microorganism modificat genetic, destinat utilizării în condiții de izolare, dacă pe teritoriul părții importatoare nu este asigurată o evaluare de risc și nu este reglementată utilizarea în condiții de izolare a microorganismului modificat genetic respectiv, conform prevederilor art. 11 alin. (2) din Regulament, cu amendă de 50.000 lei, confiscarea și distrugerea mărfii;

f) inițierea unui export de organisme modificate genetic destinate utilizării directe ca alimente sau hrană pentru animale ori prelucrare, către o parte sau nonparte importatoare, țară cu economie în tranziție sau în curs de dezvoltare, fără respectarea procedurii prevăzute în art. 10 alin. (2) din Regulament, cu amendă de 50.000 lei, confiscarea și distrugerea mărfii;

g) inițierea unui export de organisme modificate genetic, care nu au fost autorizate în interiorul Comunității Europene pentru folosire directă ca aliment sau hrană pentru animale ori pentru prelucrare sau dacă autoritatea competentă a părții importatoare nu și-a dat acordul expres, după ce a primit toate informațiile necesare, conform cerințelor art. 10 alin. (3) din Regulament, cu amendă de 50.000 lei, confiscarea și distrugerea mărfii;

h) încălcarea de către exportator a obligației de a păstra, pe parcursul unei perioade de minimum 5 ani, un exemplar al notificării, precum și confirmarea de primire și decizia părții sau, dacă este cazul, a nonpărții importatoare, cu amendă de la 10.000 lei la 12.000 lei;

i) nerespectarea de către exportator a obligației de a transmite importatorului, care primește organismul modificat genetic în cauză, a documentației însoțitoare, dacă acest lucru este semnalat printr-o sesizare oficială a părții importatoare, cu amendă de la 25.000 lei la 40.000 lei;

j) nerespectarea de către exportator a obligației de a adresa o notificare privind tranzitul organismelor modificate genetic pe teritoriul părților la Protocol, care au luat decizia de a reglementa tranzitul acestora pe teritoriul lor și care au informat BCH cu privire la această decizie, cu amendă de la 15.000 lei la 20.000 lei;

k) efectuarea unei mișcări transfrontieră cu încălcarea prevederilor Regulamentului, de către exportatorul din România, cu amendă de la 40.000 lei la 50.000 lei, la sesizarea oficială a părții de import.

Art. 15 Constatarea contravențiilor prevăzute la art. 14 alin. (1) și aplicarea sancțiunilor se realizează de către Garda Națională de Mediu.

Un aspect grav legat de legislația OMG este aplicarea acesteia. În fiecare an, autoritățile românești raportează cifre diferite cu privire la situația culturilor de plante modificate genetic, lucru care arată o lipsa de control asupra situației, lipsa de comunicare între instituții.

Centrul de Informare asupra Organismelor Modificate Genetic a întocmit o listă completă a legislației în vigoare din domeniul OMG. Lista poate fi găsită aici: http://www.infomg.ro/web/ro/Legislatie_OMG/Legislatie_RO/

III. Responsabilitățile Gărzii Naționale de Mediu / Comisariate Regionale / Comisariate Județene

Așa cum reiese din legislație, Garda Națională de Mediu, reprezentată la nivel regional și județean de Garda Regională de Mediu și Comisariatele Județene ale Gărzii de Mediu, **este principalul organ de control în domeniul OMG**. Responsabilitatea de control intervine în special în perioada de vegetație, perioada în care plantele modificate genetic sunt introduse în mediu, fie pentru cultivare comercială, fie pentru testare.

Culturi comerciale - porumb modificat genetic MON810.

Responsabilitatea Gărzii de Mediu este în principal de a verifica dacă există sau nu câmpuri neautorizate de culturi modificate genetic (pentru care operatorii nu au solicitat autorizare), dacă operatorii agricoli respectă condițiile date de autorizarea comercială pentru porumbul modificat genetic MON810 (dacă depășesc sau nu suprafețele declarate atunci când încearcă să își obțină autorizația).

Culturi aflate în câmpuri experimentale.

Așa cum veți observa în anexele acestui document, în România există mari suprafețe de câmpuri experimentale de porumb modificate genetic, care trebuie verificate de către principalul organ de control, pentru a vedea dacă respectă condițiile de izolare impuse de autorizare. Datorită faptului că porumbul este cultivat la scară largă în România, există imense suprafețe de porumb convențional/ ecologic - nemodificat genetic, care este expus contaminării / impurificării genetice cu porumb modificat genetic ce provine fie din câmpuri comerciale, fie experimentale, prin polenizare, în câmp.

Comunicarea cu alte autorități

De asemenea, în munca de control în domeniul OMG, Garda de Mediu colaborează cu următoarele instituții / autorități:

- a) Ministerul Mediului;
- b) Agenția Națională pentru Protecția Mediului;
- c) Comisia pentru securitate biologică;
- d) Ministerul Agriculturii;
- e) Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor;
- f) Ministerul Sănătății;
- g) Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor.

Mișcarea transfrontieră a organismelor modificate genetic

Responsabilitatea Gărzii de Mediu intervine și în cazul controlului exportului de organisme modificate genetic.

IV. Inspecții pe teren - cum procedăm?

Așa cum reiese din situația oficială, organul principal de control trebuie să verifice legalitatea culturilor de porumb modificat genetic (comerciale / pentru testare), însă și detectarea de culturi modificate genetic neautorizate pe teritoriul României.

Modul prin care se verifică legalitatea culturilor modificate genetic este:

- solicitarea autorizației cultivatorului. Autorizația este eliberată de Direcțiile Agricole Județene sau de Agențiile de Protecția Mediului județene.
- prelevarea de probe din cultura suspectată pentru a fi testate de Laboratorul Național de Referință;

Ce culturi modificate genetic urmărim în România?

Porumbul MON810 - datorită faptului că este autorizat pentru cultivare în România, agricultorii având acces la el, poate ușor să se răspândească fără autorizare prin polenizare în câmp, prin schimburi de semințe între țărani, prin oferire de cadouri etc. **Strategie:** se pornește de la datele din Registrul Național OMG, se verifică culturile aflate în proximitatea culturilor modificate genetic autorizate, prin teste de laborator. .

Varietățile de porumb aflate în câmpuri experimentale. Acestea pot contamina culturile învecinate, în ciuda unei mici zone tampon stabilite între culturi, datorită vântului, insectelor etc. **Strategie:** se pornește de la datele din Registrul Național de Testare OMG, se verifică culturile aflate în proximitatea culturilor modificate genetic autorizate pentru testare, prin teste de laborator.

Soia modificată genetic.

La nivel informal, soia modificată genetic este suspectă de a fi încă cultivată în România. Toate cele 14 varietăți cultivate oficial în România până la data interzicerii în 2007, aveau același eveniment de transformare - GTS care conferea soiei rezistență la ierbicidul pe bază de glifosat RoundUP. **Strategie:** se pornește de la datele din ultimul Registrul de Evidență a Soiei Modificate Genetic din 2006 și se verifică și culturile aflate în proximitatea acestora, prin teste de laborator.

Prunul modificat genetic.

Este rezistent la infecția cu virusul PlumPox. Stațiunea de Cercetare și Dezvoltare Pomicolă Bistrița a obținut autorizație pentru cultivarea unui câmp experimental în 2007 și figurează în registrul OMG pentru testare. Totuși un răspuns la o adresă recentă infirmă existența acestui câmp experimental. **Strategie:** verificarea locației menționate în autorizație și a prunilor aflați în proximitate, prin teste de laborator.

Cum identificăm plantele modificate genetic în câmp?

Identificarea vizuală a plantelor modificate genetic este practic imposibilă. Pentru aceasta, este necesară testarea culturilor suspecte de a fi modificate genetic neautorizate. Urmărind proprietățile culturilor modificate genetic menționate în notificări, putem încerca să identificăm în câmp plantele modificate genetic după următoarele criterii:

- porumbul modificat genetic MON810 - nu prezintă atac de *Ostrinia Nubilialis* - Viermele Sfredelitor al Porumbului; însă acest dăunător nu este foarte întâlnit în România și în plus, există soiuri convenționale rezistente la acest dăunător; acest criteriu de identificare în câmp a porumbului MON810 nu este sigur; singura modalitate sigură este testarea unei probe vegetale din câmp;
- soiurile de porumb modificat genetic aflate în câmpuri experimentale:
 - a) evenimente de transformare GA21, NK603, 98140, 1507, 59122, MON88017, - sunt toleranți la glifosat; buruienile din câmp sunt uscate/ arse ca urmare a aplicării ierbicidului pe baza de glifosat;

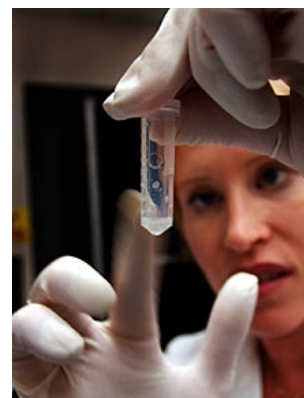
- b) evenimente de transformare Bt11, 1507, MON810, MON89034 - sunt rezistenți la atacul unor insecte Lepidoptere;
- c) evenimente de transformare MON88017, MIR604, 59122 - sunt rezistenți la atacul unor insecte coleoptere.
- d) prun transgenic - Stațiunea Bistrița - prezintă rezistență la infecții cu virusul Plum Pox;

Majoritatea varietăților de porumb modificat genetic aflat în câmpuri de testare combină două sau mai multe evenimente de transformare, deci de proprietăți care trebuie urmărite.

Testarea culturilor

Laborator autorizat pentru testare OMG.

În anul 2007, Laboratorul Unității de Biologie Moleculară și OMG din cadrul Autorității Naționale Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor, a fost acceptat pe lista Laboratoarelor Europene de Referință pentru domeniu OMG. România are asadar și mijloacele tehnice și logistice pentru a testa plantele produse de pe piață în vederea depistării de OMG. Nu există nici un impediment pentru asigurarea controlului în câmp și în lanțul alimentar pentru detectarea și eliminarea OMG neautorizate.

V. Raportare și transparență

Raportarea către autorități

Reglementată prin legislație și prin Regulamentele de Funcționare.

Informarea cetățenilor

Informarea cetățenilor în mod regulat, cu privire la rezultatele inspecțiilor de teren pentru domeniul OMG sunt obligatorii și respectă principiile democrației. Modul de informare a cetățenilor este de asemenea reglementat. De asemenea, la cerere, Garda de Mediu este obligată să furnizeze informațiile solicitate în termeni legali.